

tranje duševne drame, ki jo razvija drobna »popevka« Pod oknom; tiste drame, ki se obrne že koj v sami samki navzdol ter prične, ko je v njej dosegla svoj vrh, koj tik za tistim avtentično Prešernovim pomišljajem, ki je arhitektonsko znamenje, strmó padati — v katastrofo: »pôč'lo bó sercé«.

Sklepam: Da ima proëmiálka »Lúna síje« to tako notranjo formo, formo slonečo na dvojici strof kot temeljni arhitektonski enotki, — je vpliv gorenje Schleglove pesmi z isto strofo, z isto skupino iz dveh strof kot enotko kompozicije. Da pa ima Prešernova spesnitev kot celota še formo na sorazmerje $\frac{2}{3} : \frac{1}{3}$, s povdarkom arhitektonske zarezé v tisti peti strof-samki, — je posledica samostojnega umetniškega akta, samobitne umetniške ideje Prešernove, ki je ž njo samotvorno prežél in preosnoval iz Schlegla prejeti vpliv; ideje, ki je ž njo tudi v tej pesmici svoji udejstvil tisto vseobčo tendenco svoje umetnosti Prešeren: spoj umetniških principov grške antike z umetniškimi principi moderne v umetniški praksi sadanjosti. »Minerva« + »Apolon« = principi moderne + principi antike! Schlegel je v svoji pesmi pripojil le neko starodavno tradicijo daljnih davnin neskaljeno — v moderni »centrum« romantike ter s tem realiziral en princip njen, — po maksími: »der Bildung [= vtelešanja in formiranja] Strahlen all' in Eins zu fassen«, kakor je rekel njegov brat Friedrich; Prešeren pa je v svoji ustvaritvi zadostil sicer tudi isti zahtevi kakor Schlegel, a poleg tega tudi še oni drugi, mnogo težavnejši, — in sicer

zadostil jej ravno s tisto sedmerodelno, po principu tretjinsko arhitektoniko, ki jo je vstvaril s takó malenkostno, navidez takó nezatno izpremembo Schleglove kompozicije v svojem spevu. In kaj je posledica? Dolgovezno enakomerni, dolgočasni dih Schleglove kompozicije je prav vsled te umetniške ideje — izginil v Prešernovi umetnini, ki v njej valoví krepko, dramatično, umetniški napetó življenje!

Podal sem s tem drugi mejnik v zgodovini tiste posebne strofe, ki je strofa Prešernove, daleč takraj Julijine dobe in Čopove smrti nekako l. 1842 ob prirejanju »Poezij« nastale, za uvod, za proëmiálko »Julijini« dobi vstvarjene Podoknice; tisti mejnik, ki je direktno vplival na Prešerna samega. Stoletja so med obema mejama, med »ritmi« nemške opatinje Herrad in pa to Schleglovo pesmico; in ta stoletja krijejo za celo biblioteko dokumentov o literarnem življenju te strofe med raznimi narodi, v nemški, italijanski, francoski literaturi. Leta dela bodo potrebna, da bo vse to zistematično zbrano in dovršeno pred nami! Majhno in kratko je življenje človeka-posamnika, dolgo in težavno je delo raziskovanja. Dobrodošli torej — resnični prispevki, odkoderkoli, ter tudi najmanjši! Rezultat pa bo zaobsegel vso zapadno Evropo, velik kos svetovne literature, ter ga presadil v našo ozko literaturo — ob Prešernu!

Ljubljana, 20. julija 1914.

KNJIŽEVNOST.

Engelbert Gangl: **Moje obzorje.** Učiteljska Tiskarna. Ljubljana 1914. Knjiga stane 3 K, po pošti 20 vinarjev več.

Moje obzorje je zbirka pesmi. Zbirka obsega 153 strani, ki so velike in zelo ekonomično izrabljene. Tehnična stran govori potemtakem za veliko obzorje. A drugače? Drugače je to obzorje majhno, ozko.

Nič ne dam »prsta na čelo«, ko pišem te vrste, in vnaprej povem, da »kar je pod solncem, vse mi je po misli, ne lovim se za vejice in pike, in kjer so te, ne bom robantil in svetoval« (cf. Kritikom, str. 71) — samo kar mislim, povem.

Leta 1914. človek težko prebere to zbirko od začetka pa do zadnje strani, in če jo — potem gotovo zmučen vzdihne: Kaj pa je vas treba bilo — v tej množini!

Ljubezenska lirika je naivna in povrhu še pogreta. Citiral bi lahko za primer »Iz veselih mladih dni« 1., 3., 5., in še to in ono tu in tam in zraven postavil Prešerna, Ketteja, Aleksandrova in še druge — a ne maram biti dolg, še manj žaliti Prešerna, Ketteja in Aleksandrova.

Sonate in soneti so, recimo, dobri, dasi ni posebne globokosti v njih. In prožnosti tudi ne.

Zadnji — VI. — oddelek je epičen. Povečini je verzificirana proza in obdeluje socialna vprašanja. »Prvi pozdrav« bo, kakor je kratek, najboljši:

Marko Šaš spe v domovino —
ves izmučen, ves izžet;
kar imel je sil najjačjih,
vse mu vzel je tuji svet.

»Zdrava zemljica domača!«
pesem v duši zaigrá,
dvigne se... Že zaглуši jo
bron mrtvaškega zvoná.

Tudi »Rodovinska sreča« (str. 145) zasluži klicaj. »Dogodek na vasi« (str. 101) in »Soror Alma« (str. 133) sta motiva, ki sta znana tudi narodni pesmi — le da ju je narodni pevec bogve kdaj že podal vse lepše ko Gangl. »Krvavi krst« (str. 147) ponavlja sonato o življenju.

Summa summarum: 1. Manj bi ne škodilo; 2. dikcija je okorna od kraja do konca; 3. dobra stran: pesmi so umljive od prve do zadnje po vseh pravilih, tako da bo Pavel in Peter zadovoljen ž njimi. In to je danes, ko kličemo »Več luči!«, že dosti. Jos. Lovrenčič.

Izobraževalna knjižnica, I. zvezek. Kranj 1914. Cena 40 vin. — »Tiskovno društvo« v Kranju je dosedaj izdalo 20 zvezkov »Gorenjske knjižnice«, ki je obsegala večidel leposlovne sestavke iz »Gorenjca«, sedaj pa se je to podjetje izpremenilo v »Izobraževalno knjižnico«. Prvi zvezek obsega šest zgodovinskih spisov kranjskega dekana A. Koblarja, prinaša njegovo